

Misz Írisz

EGY REGGEL MAINE-BEN

- Good Morning! Good Morning! Week up sleepyhaed! – harsan fel Susan hangja az ajtóból. A hang messzinek tűnik. Lassan tudatosul; hol vagyok és mi ez az idegen rikácsolás. Persze!... Amerikában; Maine államban. Fenn északon a Kanadai határnál. Manapság, reggelente korántsem magától értetődő, hol ébrednek! Annyi biztos, hogy nem otthon az ágyamban. A többi bizonytalan. Sőt, napról-napra zavarosabb.

Már harmadik hete járjuk az Államokat. Mi hárman, lányok. Ahol ránk sötétedik, ott leparkolunk, megszállunk egy motelben és reggel haladunk tovább, a széles, végtelenbe vesző, kihalt utakon. Az ország hatalmas. Az utak nyaktörően kátyúsak, a járművek európai mércével mérve: elképesztően nagyok. Hely és benzin van döggel. A benzinárak szerintünk nagyon olcsók, a helyiek szerint nem eléggé.

Az államokon áthaladva feltűnik, hogy meglehetősen kevés a kőépület. Főként a nagyobb városok központjában láthatunk az európai városokra emlékeztető historizáló épületeket, vagy éppen csupa üveg, csupa beton, égbetörő, modern felhőkarcolókat. Az U.S.A szereti a felhőkarcolókat! Úgy vélik, hogy a felhőkarcoló Amerika szülötte, eredetiségének, nagyságának és a szabadságnak a szimbóluma. Egyben persze, a szupertakarékos telek-spekuláció és a nagy nyereség forrása! És ez a legfontosabb! Nagy ötlet, kis hely, nagy biznissz! Ez kell Amerikának!

Chicago és New York felhőkarcolói büszkén hasítják a kék eget, eltakarják a napot, tornyukra tűzik a felhőket, és úgy magasodnak az alattuk és bennük szaladgáló, hangyányira zsugorodott emberek fölé, mint az óriások Liliputban.

Az épületek és lakóházak zöme, azonban fából készül. Mindenfelé faházak; kisebbek, nagyobbak, emeletesek, föld-szintesek, csinosak és kalyibaszerűek, régiek és újak. Homlokzatukat olykor kő-, vagy téglamintás műanyagburkolattal borítják, felidézve, hogy akár abból is lehetnének; de így volt sokkal egyszerűbb és főként olcsóbb.

Országszerte hatalmas trailerek cipelik a kiválasztott ház-modellt, szerkezetkész állapotban. Csak egy beton alap kell, amire rácsúsztatják és napok alatt költözhető a ház! Nem bajlódhatnak a hosszú építkezésekkel.

Az éttermek, üzletek és bevásárlóközpontok is – többnyire - igénytelenül „modern” lego-barakkok.

De a középületek zöme sem másféle.

Az épített környezet – szemben a változatos és varázslatosan szép természeti környezettel - mondhatni, lehangolóan egysíkú, monoton.

A monotóniát oldandó: extrém mennyiségű reklámpanel messziről ordító kavalkádja, és vakítóan villogó reklámfények varázsolják színessé a világot. Van ott minden; a fogatlanul vigyorgó, tollasfejű indiántól, az emeletmagasságú műanyag jegesmedvéig... a csámpás lábú Donald Duck-ig. És persze rengeteg amerikai zászló; ami leng-lobog a házakon, kerítéseken, autókon, a villanyoszlopokon, a virágládákban, az ablakokban, a hot dog árusok standjainak tetején, a fagyaltos kocsin és a temetők sírhantjain. Szóval, mindenütt!... A legváratlanabb helyeken is.

Festett változata ránk köszön a pólókról, baseball sapkákról, műanyag poharokról, de a nyári shortok elején és hátulján is ott virít. Nyilván azért kell előre is; nehogy elfelejtsék, mi van hátul! Nem beszélve a tetoválásokról; karokon és lábakon, alul és felül: amerikai zászló!

Szóval furcsa és nagyon büszke nép lakja az Államokat. Érthető, Európából indultak... majd sokra vitték az indiánok és a behurcolt néger rabszolgák között; a hatlövetű coltokkal. És tagadhatatlan, hogy még ötszáz év múltán is, mai napig megmaradt valami a vadnyugat színeiből és virtusából; ami első látásra szemet szúr az itthon ragadt, békésebb európai polgároknak.

A települések neve is érdekes, olykor megmosolyogtatóan direkt; a gyarmatosító alapítók nemzeti hovatartozását reprezentálva. Ily módon egy nap alatt bejárhattuk a világ híres nagyvárosait; pedig csak néhány államon utaztunk keresztül. Mégis jártunk *Betlehemtől, Yorkon át Hannoverig* (csak Pennsylvaniában) majd *New Londontól, Bristolig, Berlinton, Amsterdamig* - sőt *horribile dictu!* - *Moszkváig*; mindenhol. Elképedésemre, Moszkvát - érthetetlen okból - nagyon szerethetik, mert abból ötöt sikerült összeszámolni. (Tennessee, Maine, Idaho, Michigan, Pennsylvania államokban.) Ezek után, kíváncsi lennék, hogy az orosz-szovjet területeken vajon hány York vagy New York lehet? (sic!)

Michiganben 10 napot töltöttünk, hivatalos és családi ügyek miatt, na meg a Niagara vízesés kedvéért, amit minden oldalról – fentről is; a *Skylon Tower kilátójából* -, minden napszakban, nappali fénynél és éjszakai díszkivilágításnál, szárazon és vízen egyaránt megnéztünk. Elképesztően gyönyörű! Szem nem marad szárazon, de – a víz felől nézve – az ember sem marad szárazon! Úgy eláztunk a felhőszerű vízpermetben és a ránk csapódó zuhatagban – kék színű esőköpenyeink ellenére -, hogy szó szerint a gatyánkból is csorgott a víz. Pedig nem is hordóban – ami hagyományosan életveszélyes közlekedési eszköz arrafelé -, hanem *Maid of the Mist* (A Köd Leánya) hajó fedélzetén közelítettük meg a Niagarát.

New Yorkban, megérkezésünk után - az első etapban – mindössze két napot töltöttünk, hogy a *Broadway* egyik színházában megnézzünk egy aktuálisan futó zenés darabot. Megjegyzem; gyenge volt, mint a harmat. De a langymeleg nyári éjszaka a *Times Square*-n, annál emlékezetesebb, magával ragadó élmény. A Broadway színházaiból az éjszakába kitóduló, vidáman csevegő emberek megtöltötték, elárasztották a káprázatos fényárban úszó teret; amit a csillagokig beragyogtak a manhattani felhőkarcolók villódzó reklám-fényei. Leheveredtünk a tér nyugágýaira és úgy szemléltük a fölénk magasodó, égig érő épületek óriás neonreklámjait és hallgattuk az áramló zenét.
New York, New York: a világ keresztútja!

Másnap megnéztük a *World Trade Center* maradványait; még zajlott a romok eltakarítása. Kísérőnk; a Columbia Egyetem épületstatikus professzora, szakértőként vett részt a katasztrófa kivizsgálásában és a megmenthető épületek újjáépítésében. Őt, minden szigorúan elzárt területre beengedték; így minket is. Mesélt, sokat... és hitt az arab terroristákban.

New Yorkkal való ismerkedésünknek nincs vége; még visszatérünk néhány napra, hiszen majd a JFK-ról repülünk haza – futtattam le csukott szemeim mögött a gondolataimat.

- Kész a reggeli! A többiek már az asztalnál ülnek! Hamarosan indulnunk kell! – hasogatja a fületem tovább vendéglátónk hangja.
Nagy nehezen kinyitom a szemem és erőtlenül intek a kezemmel Susannak, hogy értettem a parancsot; máris felkelek.

- OK – mondom rekedtes hangon és kászálódni kezdek.

Miután meggyőződött róla, hogy kimászom az ágyból; végre magamra hagy. Erőszakos egy perszóna!

Nemsokára én is a többiekkel ülök az asztalnál és érdeklődve szemlélem a választékot. Az elmúlt két-három hétben – a new yorki ismerőseim Long Island-i kiváló magyaros konyháján kívül – gyakorlatilag nem reggeliztem csak banánt és teát, meg banánt és teát. A motelokban kapott „amerikai reggeli” a juharsziruptól ragadós péksüteményeivel, a kukorica pehellyel és az ócska, minden színben pompázó üdítőivel, nem igen nyert meg magának. Mindenevő vagyok, gumós a fogam, mint a malacoké, de felmerült bennem, hogy szegyen-szemre az USA-ban esetleg éhen fogok halni.

Reggelizés közben laza, vidám beszélgetés zajlott. Susan, harmadik generációs amerikai magyarként a magyar nyelvet törte kerékbe, én az angolt; így jól elvultunk. Mindent meg tudtunk beszélni, nagy nevetgélések közepette. Még a férjeinket is jól kibeszéltük! Az Ő férje svéd, valamikor ifjabb éveiben interkontinentális nagy utasszállító repülőgépek kapitánya volt; később teológiát tanult és évek óta a helyi kis közösség papjaként szolgál. Csinos, elegáns, magas férfi. Jóképű és művelt. Szemet szűrt ez Susannak is, és addig járt a misére, amíg papné lett belőle.

Előző napon, késő délután érkeztünk Maine-be; még nagyon új volt minden. Június lévén New York, Pennsylvania, Ohio és Michigan fülledt nyári melege után kellemesebb hőmérséklet fogadott, itt északon. Esténként akár a pulóver is elkelt. Maine államban rövid, hűvösebb nyarak és kemény, hosszú telek járnak. Maine, nagyon északon van. Quebec magasságában. A valamikori kivándorló magyarok pár dollárért jutottak itt hozzá nagy földterületekhez, erdőkhöz. Ezen a gyönyörű, de zord vidéken szinte ingyen adták a lakatlan földet. És a magyar ember a jég hátán is megél. Ez történt Susan nagyszülei esetében is.

Megérkezésünkkor, az első, meglepő élményem az volt, hogy egy „magántulajdon” táblával jelzett, lombhullató- és fenyőerdőn keresztül hajtva – amiről kiderült, hogy a vendéglátóinké –, sokhektáros ranch közepén álló nagy, régi faház előtt parkolt le a terepjáró. (Jó messzire még attól a bekötő földúttól is, ahol három postaládát láttam, karóra tűzve. Azért hármat, mert a szomszédoké is itt van, sőt, itt van az iskolabusz megállója is, ami felszedi a környéken lakó gyerekeket – világosítottak fel.) Mindez a hatalmas terület az Atlanti Óceán partján.

De nem ám kilométerekre, hanem olyannyira a parton, hogy a háztól alig 100 méterre, a ranch egyik oldalát már az Óceán hullámai nyaldossák. Ha azt mondom, hogy varázslatos a hely! - biztosan keveset mondok.

A másik felejthetetlen élmény este ért, lefekvés után, mikor az ablakomban – Sandokan helyett, akit ifjú hajadon korom óta hiába várok - apró, mozgó fények jelentek meg. Nem tudtam, mi lehet. Felkeltem hát az ágyból és az ablakhoz mentem; keresve a fények forrását. Valami lézeres kerti díszkivilágítást sejtettem – városi agyammal - a csillogó pontocskák mögött. (Vélelmeztem, hogy az erdő közepén, az állatok elriasztása miatt szükség lehet ilyesmire...) Bámészkodásom közepette felnéztem az égre, és az igazi meglepetés akkor ért csak igazán!

Soha életemben, talán még együttvéve sem láttam annyi csillagot, mint ott! Alig fértek el egymástól a mennybolton! Sűrű fátyolként borították az eget. Teljes elképedéssel bámultam az égi csillagözönt. Mesebelinek hatott a kozmosz gazdagsága és kiterjedése.

Teremtőm! Mekkora az Univerzum!

Azt mondják a tudós asztronómusok, hogy kb. 2 billió galaxis létezik, aminek mi emberek csak a 10%-át látjuk jelenlegi technikai eszközeinkkel, a 90%-át nem. Szabad szemmel pedig, annak a 10%-nak is mindössze 2 %-át, ha... talán... esetleg; vaksi látószervünkkel. Ám az is tömérdek...

Köpenyt rántottam és a nyikorgó falépcsőn leosontam az emeleti szobából – óvatosan, nehogy felébresszem a többieket - és kiültem a teraszra.

A bejárati nagy nehéz faajtó természetesen nyitva volt, mint generációk óta mindig. Arrafelé nem zárják a házakat, sem éjjel, sem nappal, sem akkor, ha hosszabb időre elutaznak; pl. Európába. (Próbálnák ezt megtenni New Yorkban... de akár nálunk itthon, Budapesten is.)

Ültem a teraszon és néztem a csillagos eget. Nem tudtam betelni az ismeretlen tüneménnyel!

A földi fényekről már csaknem megfeledkeztem, amikor egy fényecske a kezemen landolt. Majd a hajamon és a ruhámon. A földi csillagok ugyanis, szentjánosbogarak voltak, de olyan tömegben, ami egy európai városi ember számára teljességgel elképzelhetetlen.

Legalább két órát ültem az éjszakában az égi csillagok milliárdja alatt, tengernyi földi csillagocskától körülvéve; a nagy óceán partján. Nem akaródzott bemenni. Tudtam, hogy ezt a csodát, csak most és csak itt élhetem át. És talán soha többé.

Az indiánokra is gondoltam, arra a kb. 30 millióra, akik már a fenti csillagokon laknak, mert másoknak kellett az idelenti gyönyörű, vízeséses, erdős, szentjánosbogaras földjük.

Ily szépséges éjszaka után, persze nem volt könnyű reggel felkelni. De ezt nem tudhatták a többiek, amíg el nem meséltem nekik, reggeli lustaságom okát.

A breakfast melletti beszélgetésünk közben, szórakozottan kipillantottam az ablak előtti, napfényben úszó konyhakertre. És nicsak! - tekintetem éppen összeakadt egy vörös róka okosan figyelő szemével. Minket nézett. Behatóan, alaposan és minden félelem nélkül. Nem sokkal arrébb, egy általam ismeretlen, szőrös állat ásta a földet, a saláta ágyásban. Majd két hátsó lábára állva kézbe vett egy salátát és futószalag gyorsasággal magába tömte. A saláta után a közeli bokorról paradicsomot szakított és azt is pillanatok alatt eltüntette, hosszú metszőfogai gyors harapásaival.

Állt és tömte magába a kert zöldségeit! Mondhatni, zavartalanul reggelizett. Házigazdáim megnyugtattak, hogy a kert és az erdő az övék is, hozzátartoznak a környezethez. Itt laknak a közelben. A kaparó szőrös állat télre a csűrbe szokott beköltözni népes családjával. Néha tízen is vannak.

- Úr Isten! Mennyi zöldséget falhatnak azok be?! – gondoltam magamban.

Úgy hívják, hogy *groundhog*; magyarul erdei mormota. Amolyan rágcső a mókusfélék családjából, rövid lábú, zömök állat. Mókusra nem, annál inkább patkány/nyúl hibridre emlékeztet. Szóval, nem éppen szép. És úgy alszik, mint a mormota; 6-7 hónap téliálmat. A csűrben.

Na, igen a mókusok! Azokból is dömping van államok szerte, még a városokban is otthonosan rajbeszúroznak. Kisebkek, nagyobbak, barnák, feketék és vörösek, egyszínűek és csíkosak. A kedvenceim közülük; a *chipmankok*, a csíkos hátú, aprócska amerikai mókusok, amelyek csapatostól járnak, és olyan fürgék, mint a higany; szabad szemmel szinte követhetetlenek. Tüneményes kópék! És naná, hogy lopósak...

A valódi reggeli szenzáció azonban még ezután következett.

A szomszédban lakó hölgy – a legközelebbi szomszédok mindössze 7 km-re élnek - szokásos reggeli futását végezte az erdőben és összefutott egy fekete medvével. A *baribal* mogorva természetét ismerve; nem tűnt vidám randevúnak. A szomszédasszony, feltörni akaró ujjongását magába fojtva, nagy lélekjelenléttel rükvercbe kapcsolt és hátrafelé beóvakodott a bokrok közé.

A koromfekete, kb. 2 méter hosszú, jó két mázsás mackó, elégedetten konstataálta, hogy nem zavarják gyümölcs reggelijének begyűjtésében és így vérszomjáról is megfeledkezett.

Szegény fiatal nő azonban annyira megijedt, hogy remegve szaladt be Susanékhoz, egy pohár vizet kérni és megnyugodni. A férje jött érte autóval, mert aznap, már nem volt kedve tovább sportolni.

- Drágám, hadd lássalak! Mit hagyott nekem belőled a medve? - harsogta be magát az ajtón a nagytermetű, cowboy kalapos férfi, akiből sütött az egészség és a derű.
- Hm... Nem ízlettél neki!... – állapította meg száját félrehúzva, majd nevetve karjába kapta, fiatal, csinos asszonyát.

Azt már az első napon láttam, hogy errefelé másként indulnak a reggelek, mint otthon, Budapesten. Messze nincsenek olyan nagy és idegesítő problémák, mint például, hogy legalább ötven állnak előttem a péknél, friss kifliért.

Itt medve van, róka, groundhog - aki minden zöldséget befal - és szentelen mókusok; de azok sem idegesítenek senkit. No para! No, no para!